

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
08 TEMMUZ 2024

Ekonomide Son Gelişmeler

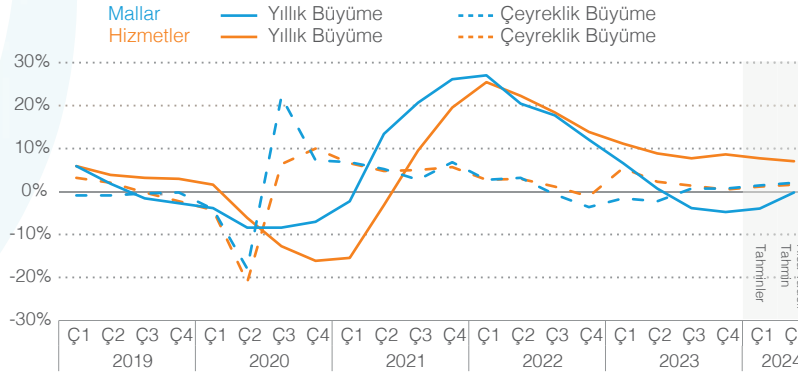
- 03 KÜRESEL TİCARET
- 04 UNCTAD: DÜNYA YATIRIM RAPORU 2024
- 06 TİCARET ODALARI VE MESLEKİ BECERİLER
- 09 SEKTÖREL ENFLASYON BEKLENTİLERİ
- 10 KÜRESEL TİCARİ GAYRİMENKUL PİYASASI VE RİSKLERİ
- 12 İSTANBUL İŞ YERİ METREKARE FİYAT ENDEKSİ
- 14 ENFLASYON
- 19 İSO TÜRKİYE İMALAT PMI
- 21 MÜSİAD SAMEKS

“2024 Yılı İlk Çeyreğinde Küresel Ticarete Toparlanma”

Mevcut küresel ticaret trendleri 2023 yılının üçüncü ve dördüncü çeyreğine göre olumluya döndü. Mal ticareti 2024’ün ilk çeyreğinde yaklaşık %1, hizmet ticareti ise yaklaşık %1,5 artış gösterdi. 2024’ün ikinci çeyreği için küresel ticarete daha güçlü bir pozitif trend öngörülürken 2024’ün ilk yarısı için yaklaşık %2’lik bir artış olacağı tahmin ediliyor. Bu artışın 2024’te mal ticaretine yaklaşık 250 milyar ABD doları ve hizmetler ticaretine yaklaşık 100 milyar ABD doları eklemesi bekleniyor. Söz konusu olumlu trendlerin devam etmesi halinde küresel ticaretin neredeyse 32 trilyon ABD dolarına ulaşabileceği tahmin ediliyor.

2024’ün ilk çeyreğindeki küresel ticaret büyümesi esas olarak Çin (%9), Hindistan (%7) ve ABD’deki (%3) artan ihracattan kaynaklandı. Avrupa’nın ihracatı büyüme göstermezken Afrika’nın ihracatı %5 oranında azaldı. Ayrıca ilgili çeyrekte gelişmekte olan ülkelerdeki ve Güney yarımküre ülkeleri arasındaki ticaretteki büyüme, gelişmiş ülkeleri geride bıraktı. Küresel ticaretin büyümesi sektörler arasında değişiklik gösterirken yeşil enerji ve yapay zekâ ile ilgili ürünlerde daha güçlü artışlar yaşandı. 2024 yılına ilişkin genel görünüm olumlu olmasına rağmen küresel ticaret görünümü risklere açık olmaya devam ediyor. Kalıcı jeopolitik gerilimler, artan nakliye maliyetleri ve ortaya çıkan sanayi politikaları küresel ticareti önemli ölçüde etkileyebilir.

Küresel Ticarete Mal ve Hizmet Büyümesi, 2024

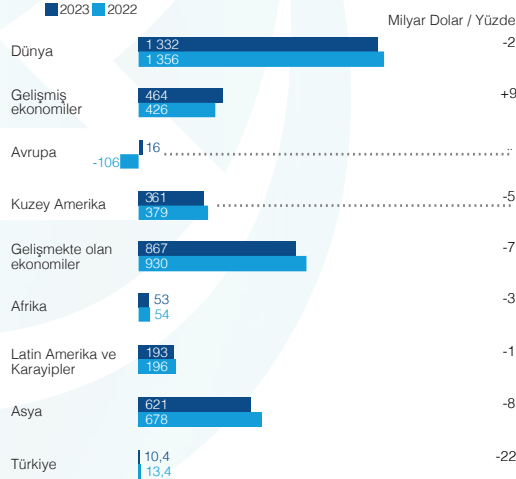
Kaynak: UNCTAD Global Trade Report, June 2024

“Küresel Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Azalış Dikkat Çekiyor”

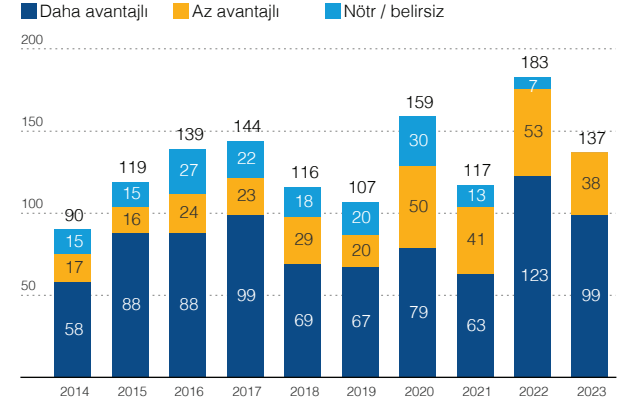
UNCTAD tarafından yayımlanan Dünya Yatırım Raporu'na göre, küresel doğrudan yabancı yatırım (DYY) akışları hem artan jeopolitik gerilimler hem de ekonomik yavaşlamanın etkisi ile 2023 yılında %2 oranında azalarak 1.3 trilyon dolara geriledi. Gelişmekte olan ülkelerde bu etki %7'lik düşüş şeklinde gerçekleşirken gelişmiş ülkelerde ise DYY akışlarında %9'luk artış kaydedildi.

Yatırım politikası önlemleri 2023 yılında bir önceki yıla göre azalış gösterdi. Özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından alınan yatırım politikası önlemlerinin %86'sı yatırımcılar için elverişli politikalar olarak görülüyor. Buna ek olarak UNCTAD, 2024 yılı için küresel ortamın uluslararası yatırımlar için zorlu olduğunu ifade etse de ılımlı bir büyümenin mümkün olduğunu altını çiziyor.

Ekonomik Grup ve Bölgeye Göre DYY Değişimleri

Küresel Ölçekte Yatırım Politikası Önlemlerinin Sayısı ve Niteliği

“Proje Finansmanındaki Düşüş Sürdürülebilir Kalkınmayı Etkiliyor”

Raporda 2023 yılındaki sıkı finansman koşulları, yatırımcı belirsizliği, finansal piyasalarda dalgalanma gibi faktörlerin uluslararası proje finansmanı anlaşmalarını %26 oranında azalttığı belirtiliyor. Enerji ve yenilenebilir enerji gibi alanlardaki altyapı yatırımları için önem arz eden proje finansmanı anlaşmalarında yaşanan bu düşüş Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini (SKH) de etkiliyor. Bu durumun SKH’lerle bağlantılı sektörlerde yapılan yatırımlarda %10’dan fazla düşüş yaşanmasına yol açtığı ifade ediliyor. Ayrıca proje finansmanının yoksul ülkeler için büyük öneme sahip olması nedeniyle gerçekleşen bu azalışın yoksul ülkeleri küresel arenada daha savunmasız hale getirebileceği vurgulanıyor.

Gelişmekte Olan Ülkeler: SKH’ler ile İlgili Sektörlere Yatırım

	2015	2022	2023	Çeyrek, 2015–2023 (%)	Çeyrek, 2022–2023 (%)
Altyapı	730	945	1 022	40	8
Yenilenebilir enerji	372	687	655	76	-5
Su, sanitasyon ve hijyen (WASH)	32	36	30	-6	-17
Tarımsal gıda sistemleri	368	305	346	-6	13
Sağlık ve eğitim	277	317	337	22	6

Kaynak: UNCTAD

“İşletmeler Doğru Becerilere Sahip Yetenekleri İşe Almakta Zorlanıyor”

Günümüz ekonomisinde, işletmeler doğru becerilere sahip çalışanları işe alma konusunda giderek daha büyük zorluklarla karşılaşılıyor. Bu konuda OECD'nin Eurochambres (Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği) ve ICC (Uluslararası Ticaret Odası) ile iş birliği içinde gerçekleştirdiği 2024 anket sonuçlarına göre Ticaret Odaları bu zorlukların üstesinden gelmek ve geleceğe uygun beceri sistemleri oluşturmak için önemli bir rol oynuyor.

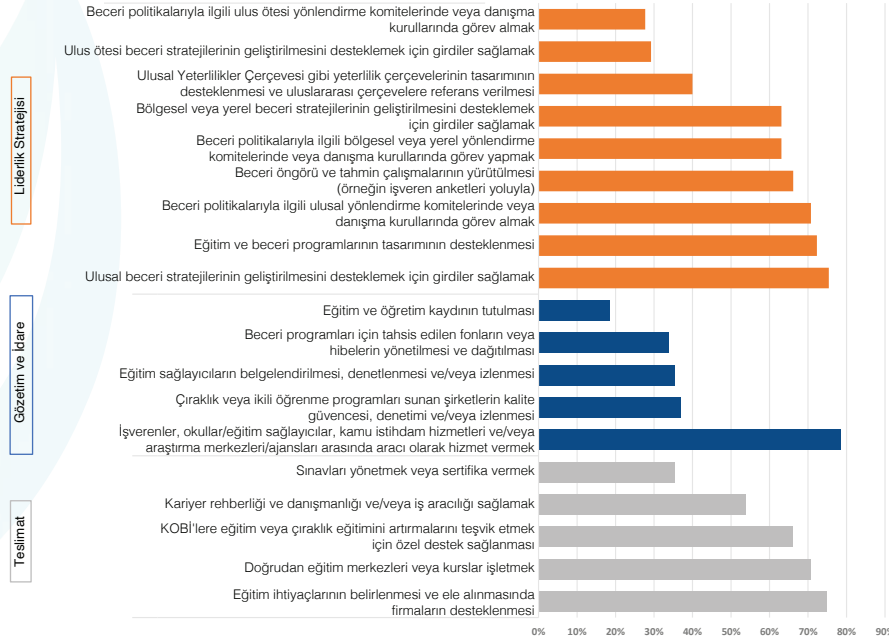
2024 yılında 41 ülkedeki işverenlerin %75'inin vasıflı yetenek bulmakta zorlanacağı belirtilen Manpower Group Raporu bulgusuna yer verilen OECD raporunda, bu zorluğu aşmanın kilit noktasının Odalar ve sosyal iştirakler (dernekler, sendikalar gibi) olduğu ifade ediliyor. Odaların; yerel işgücü piyasalarındaki beceri boşluklarını tespit etmek, işverenlerin katılımını sağlamak ve kamu sektörü, eğitim sağlayıcıları ve işverenler arasında arabuluculuk yapmak için ideal konumda olduklarının altı çiziliyor.

Öte yandan rapora göre işletmelerin karşılaştığı engeller; sektörler ve bölgeler arasında farklılık gösteriyor. Ülkeler arasında ve içinde farklılıklar bulunsa da Odaların beceri işine yaklaşımlarında ortak noktalar tespit ediliyor. Raporda Odaların; işletmeler ve beceri programları arasında aracı olarak hizmet vererek, bölgesel ve yerel yönetimlerle de iş birliği içinde çalıştığına yer veriliyor.

“OECD Ülkelerinde Odalar, Beceri Politikalarında Önemli Roller Üstleniyor”

65 ülke ve ulus ötesi bölgeden 136 yanıt içeren raporda, ankette yer alan önemli soruların bulguları yer alıyor. Bu sorulardan ilki olan Odaların beceriler özelinde üstlendikleri faaliyetlere dair sonuçlarda ulusal ve yerel düzeyde strateji geliştirme, işletmelerle beceri programları arasında arabuluculuk yapma ve doğrudan eğitim sağlama gibi unsurlar öne çıkıyor. Ayrıca çıraklık programları, kalite güvencesi ve fon dağıtımı gibi alanlarda da Odaların aktif olarak yer aldığı anlaşıyor.

Odaların Genellikle Becerilerle İlgili Üstlendikleri Faaliyetler*

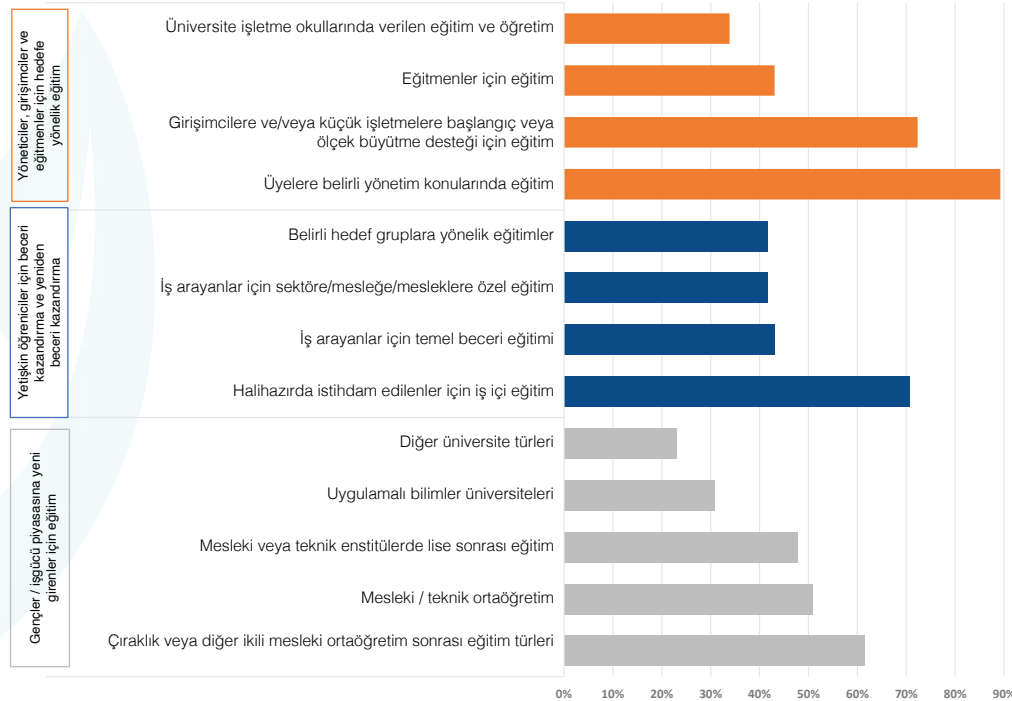
*Yanıt veren odaların belirli bir faaliyeti üstlendiğini bildirdiği ülkelerin ve ulus ötesi bölgelerin payı

Kaynak: OECD - Chambers of commerce and the business of skills report

“Odalar Bünyesinde Verilen Eğitimler Pozitif Katkı Sağlıyor”

Araştırmaya katılan OECD bünyesindeki Odalar işletmelere yönelik spesifik konularda eğitimler sağladıklarını beyan ediyorlar. Bunun yanında Odalar, girişimciler için destek programları yürütüyor ve iş temelli öğrenim programları da sunuyorlar. Ayrıca mevcut çalışanlara iş içi eğitimler vererek sektörlerin özel beceri geliştirme programlarında aktif rol oynuyorlar.

Farklı Türdeki Beceri Programlarına Odaların Katılım Durumu*

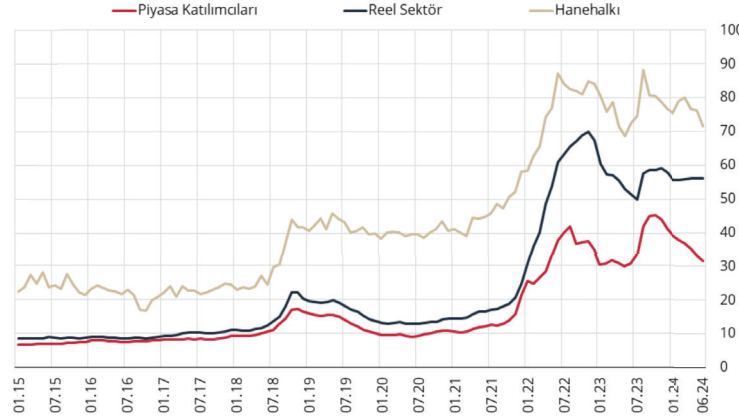
*Odaların belirli türde beceri programlarına katıldıklarını bildirdikleri ülkelerin ve ulus ötesi kuruluşların payı Kaynak: OECD - Chambers of commerce and the business of skills report

“Reel Sektör ve Hanehalkının Enflasyon Beklentileri Farklılaşıyor”

Enflasyon beklentileri merkez bankalarının para politikası kararlarındaki en önemli unsur olarak karşımıza çıkıyor. Ekonomik aktörler de tüketim, yatırım ve fiyatlama kararlarında enflasyon beklentisini gözetiyor. TCMB daha önce sadece finansal kesimi gözeterek paylaştığı Piyasa Katılımcıları Anketi’ne reel sektörü ve hanehalkını da ekleyerek enflasyon beklentisini yayımlamaya başladı.

Ankette ekonomik aktörlere gelecek 12 aya yönelik yıllık enflasyon beklentileri soruluyor. Verinin elde edilmeye başlandığı 2015 yılından itibaren hanehalkı enflasyon beklentisi artış gösteriyor ve Ağustos 2023’de zirveye ulaşıyor. Devamında dalgalı bir seyir izleyerek en son verinin yer aldığı Haziran 2024’de %71,5 seviyesine geriliyor. Daha düşük oynaklığa ve seviyeye sahip olan reel sektör beklentisi ise ilgili ayda %56,2 seviyesinde gerçekleşiyor. Finans kesimi ise enflasyonun 12 ay sonra %31,79’a kadar gerileyeceği beklentisi içinde. Hanehalkı ve finans kesimindeki 39,71 puana varan beklenti farklılaşması, toplumdaki farklı aktörlerin enflasyonu farklı şekillerde hissettikleri ve beklentileri yönetirken bu farklılaşmayı dikkate almanın önemini gösteriyor.

Ekonomik Aktörlerin Enflasyon Beklentisi (%)

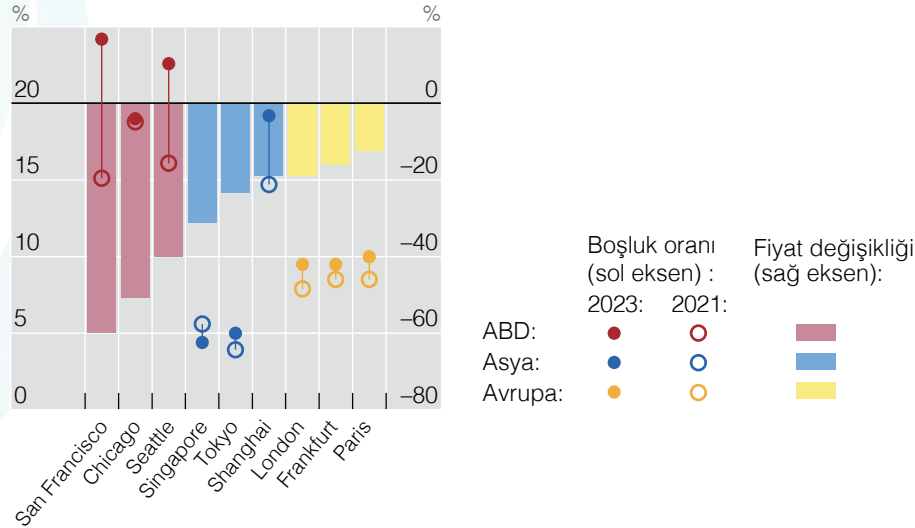
Kaynak: TCMB

“Ticari Gayrimenkul Piyasaları Finansal Riskleri Tetikliyor”

Pandemi dönemi birçok sektörde çalışma sistemlerinin dönüşmesine ve evden çalışmanın yaygınlaşmasına yol açmıştı. Bu süreç ticari gayrimenkul olarak ofislere olan talebin azalmasına ve pandemi dönemi öncesine kıyasla çok daha fazla ofisin boş kalmasına neden oldu. Özellikle son iki yılda ABD ve Çin’de boş ofis sayısının artması, ofislerin kira gelirleri ve mülk fiyatları üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturuyor.

Emlak piyasalarında ticari gayrimenkullerin payı konutlara göre daha az olmasına rağmen ticari gayrimenkul piyasaları, finansal istikrar açısından daha büyük risk taşıyor. Tarihsel süreçte finansal krizlerin konut piyasalarından ziyade ticari gayrimenkul piyasalarından kaynaklandığı görülüyor. Bunun nedeni ticari gayrimenkul piyasalarının konut piyasasına göre likiditesinin daha düşük ve daha karmaşık bir borç yapısına sahip olması. Geçtiğimiz hafta yayımlanan BIS raporu bu hususa vurgu yapıyor.

Ofislerin Boşluk Oranları ve Ticari Gayrimenkul Fiyatlarındaki Değişimler (%)

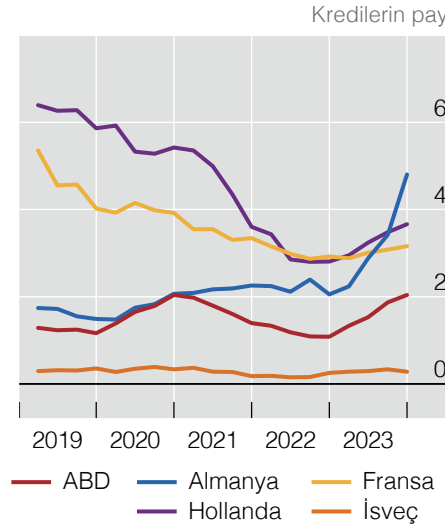

“Son Yıllarda Finansal Aracıların Temerrüt ve Kayıp Riskleri Artıyor”

Azalan ticari gayrimenkul fiyatları finansal araçların temerrüt ve kayıp risklerini artırıyor. BIS'in derlediği verilere göre Almanya'da sorunlu ticari gayrimenkul kredilerinin payı son yıllarda hızlı bir artış kaydediyor. Ticari gayrimenkuller; ABD'deki banka kredilerinin yaklaşık %18'ini, Almanya'da %12'sini ve Hollanda'da %10'unu oluşturuyor.

1990'ların başında ticari gayrimenkul fiyatları reel olarak %40'tan fazla düştüğünde kredi ve GSYH büyümesi sırasıyla 12 ve 4 puan azalmıştı. Yapılan tahminler ticari gayrimenkul fiyatlarındaki keskin düşüşlerin, yine benzer şekilde kredi ve GSYH büyümesinde önemli bir etkiye sahip olabileceğini gösteriyor.

Ülkelere Göre Takipteki Ticari Gayrimenkul Kredileri (%)

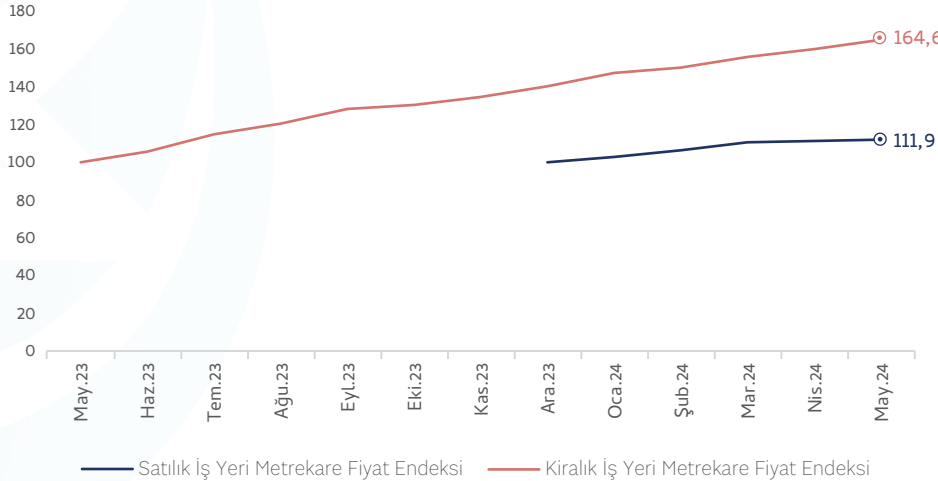

Kaynak: BIS, Annual Economic Report 2024, Haziran

“İstanbul'da Kiralık İş Yeri Metrekare Fiyatlarında Yıllık %64,6 Artış”

Kiralık iş yeri metrekare fiyat endeksi mayıs ayında bir önceki aya göre %2,7, bir önceki yılın aynı ayına göre %64,6 oranında artış gösterdi. Satılık iş yeri fiyat endeksi ise mayıs ayında bir önceki aya göre %0,3, bir önceki yılın aralık ayına göre %11,9 oranında artış kaydetti.

İstanbul İş Yeri Metre Kare Fiyat Endeksi (2023 Mayıs=100)

“İş Yeri Metrekare Fiyat Endeksleri Büro & Ofis, Dükkan & Mağaza, Fabrika, İmalathane, İş Hanı Katı & Ofis, Komple Bina ve Plaza Katı fiyat endeksleri kullanılarak oluşturulmuştur.”

“Satılık İş Yeri Metrekare Fiyatlarında Yıllık %45,1 Artış”

Satılık iş yeri metrekare fiyat endeksini oluşturan alt kalemler içerisinde yıllık en yüksek artış %51,9 ile komple bina grubunda görüldü. Kiralık iş yeri metrekare fiyat endeksinde ise bir önceki yıla göre en hızlı artış %72,9 ile dükkân & mağaza grubunda gerçekleşti.

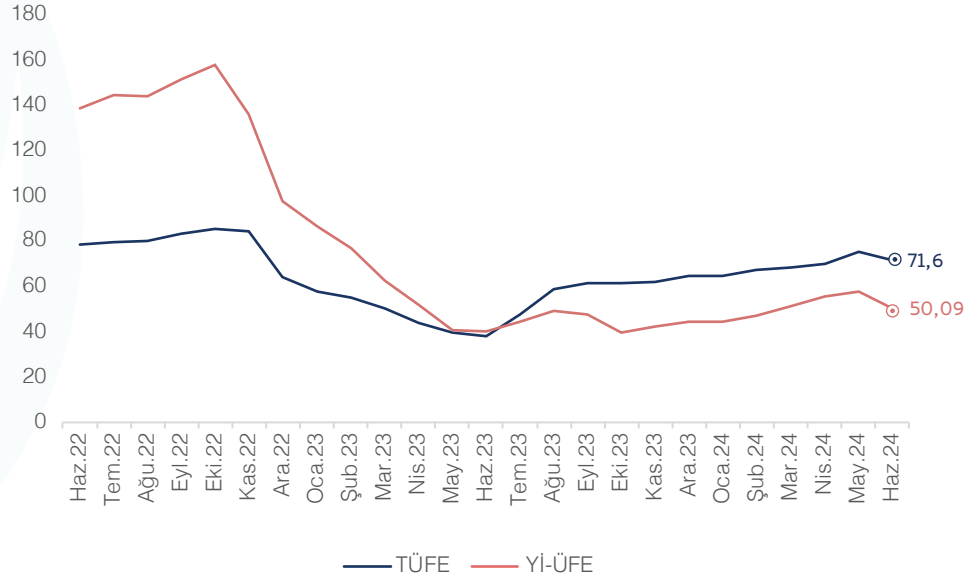
İş Yeri Gruplarına Göre Metrekare Fiyatlarının Yıllık Değişimleri (%)

	Satılık İş Yeri	Kiralık İş Yeri
Büro&Ofis	-	69,6
Dükkan&Mağaza	45,1	72,9
Fabrika	-	54,7
İmalathane	40,3	65,5
İş Hanı Katı&Ofis	-	39,9
Komple Bina	51,9	67,0
Plaza Katı	-	67,3

“TÜFE’de Yıllık %71,6’lık Artış”

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) haziran ayında bir önceki aya göre %1,64, bir önceki yılın aynı ayına göre %71,6’lık artış gösterdi. Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ise bir önceki aya göre %1,38, bir önceki yılın aynı ayına göre %50,09 oranında arttı.

TÜFE ve Yİ-ÜFE Yıllık Değişim Oranları

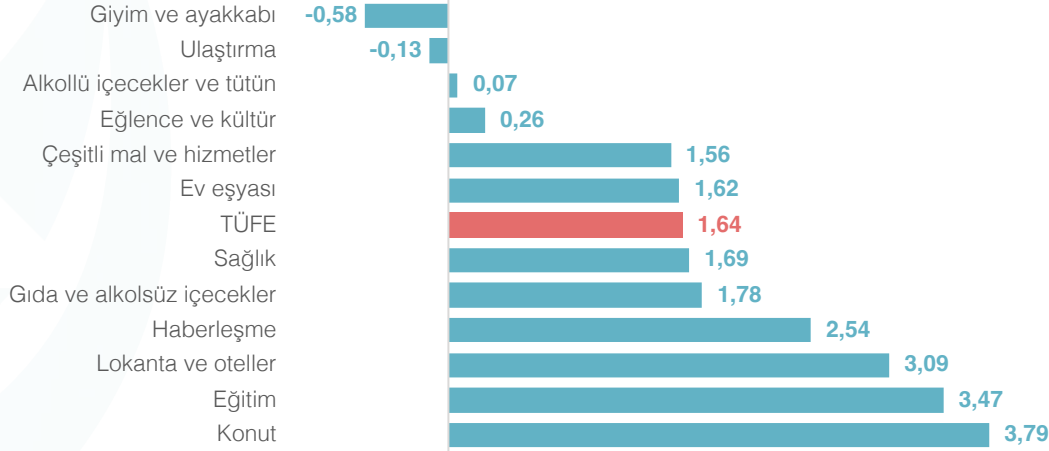

Kaynak: TÜİK

“En Yüksek Artış Konut Grubunda”

TÜFE ana harcama grupları itibarıyla haziran ayında bir önceki aya göre en çok azalan ana grup %-0,58 ile giyim ve ayakkabı iken artışın en fazla yaşandığı ana grup ise %3,79 ile konut oldu.

TÜFE Ana Harcama Gruplarına Göre Aylık Değişimler (%), Haziran 2024

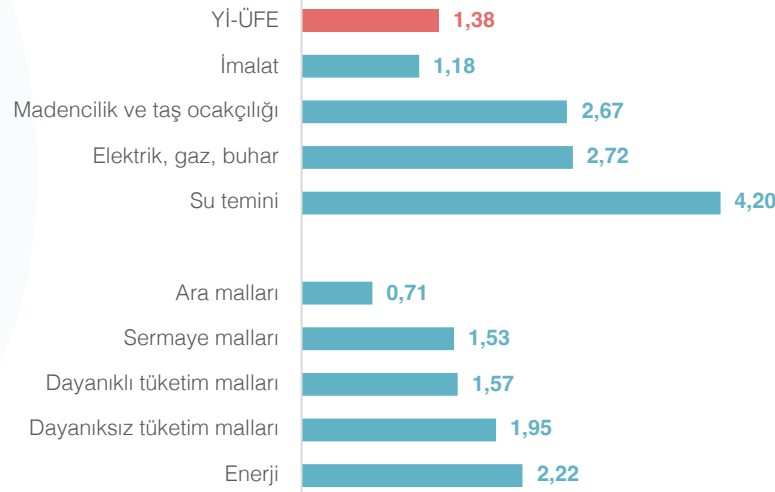

Kaynak: TÜİK

“ÜFE'de Aylık 1.38'lik Artış”

Sanayinin dört sektöründe aylık değişimler; su temininde %4,2, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında %2,72, madencilik ve taş ocakçılığında %2,67 ve imalatı ise %1,18 oranında artış şeklinde gerçekleşti.

Yİ-ÜFE Aylık Değişim Oranları (%), Haziran 2024

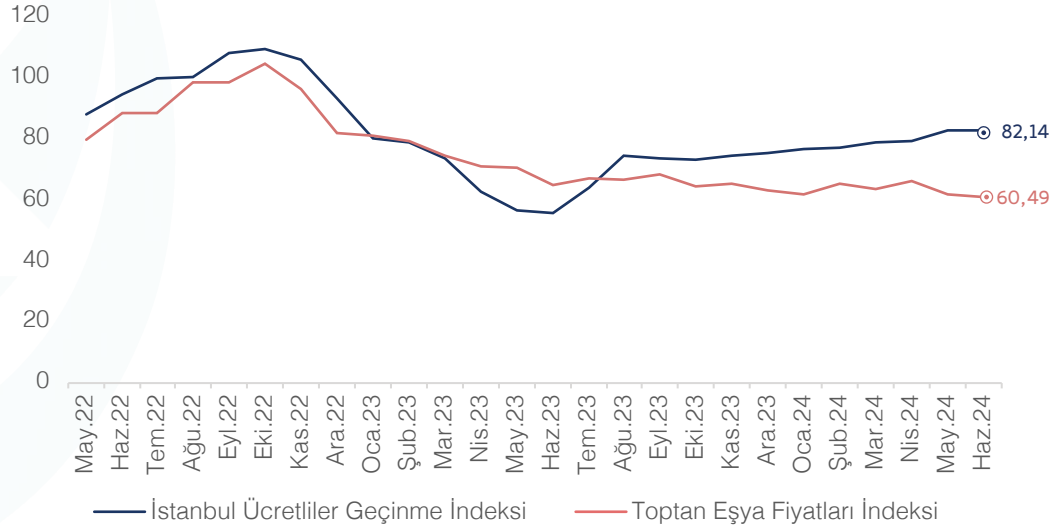
Kaynak: TÜİK

“Yıllık Bazda Fiyatlarda %82,14’lük Artış”

Perakende fiyatları yansıtan İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi 2024 yılı haziran ayında bir önceki aya göre %3,42, bir önceki yılın aynı ayına göre %82,14 oranında artış gösterdi. Yıllık enflasyon mayıs ayında %82,2 ile son 17 ayın en yüksek değerini görmüştü. Haziran verisiyle birlikte yıllık enflasyon oranı zirve noktasından hafif de olsa aşağı inmiş oldu.

Toptan fiyat hareketlerini yansıtan Toptan Eşya Fiyatları İndeksi ise bir önceki aya göre %3,85, bir önceki yılın aynı ayına göre %60,49 arttı.

İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi ve Toptan Eşya Fiyatları İndeksi

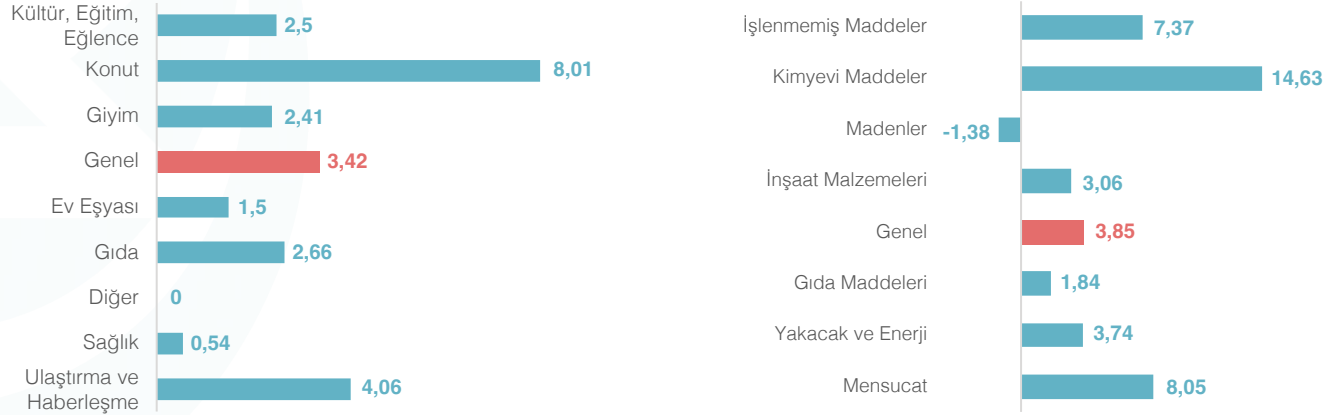

“Konut Grubu Harcamalarında Aylık %8,01 Artış”

İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi harcama gruplarına göre aylık değişim oranlarında %8,01’lik artış ile konut grubu ilk sırada yer aldı. Bu grubu %4,06 ile ulaştırma ve haberleşme izledi.

Toptan Eşya Fiyatları İndeksinde ise bir önceki aya göre kimyevi maddeler grubunda %14,64 oranında artış yaşandı. Madenler ise azalış gerçekleştiren tek harcama grubu oldu.

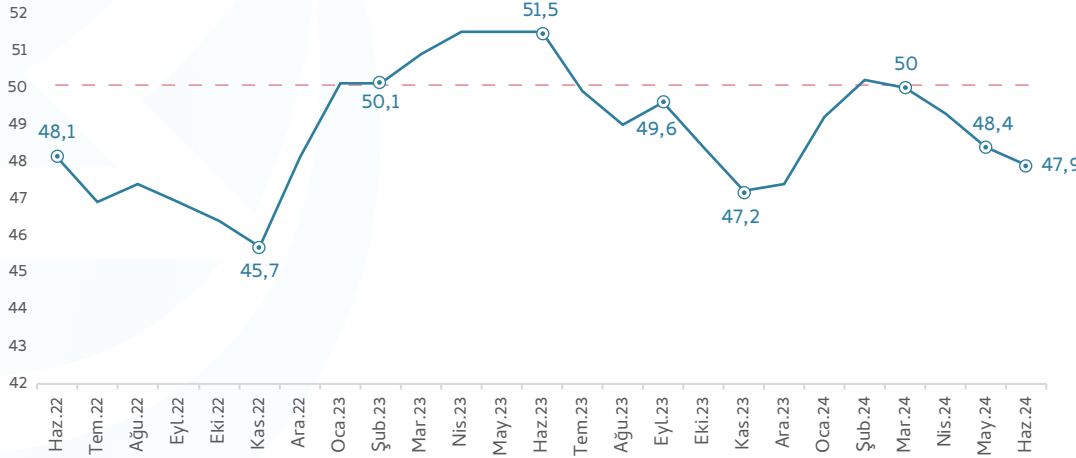
İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi, Haziran Ayında Gruplar İtibarıyla Aylık Değişim Oranları

“Türkiye İmalat PMI Daralmaya Devam Etti”

Mayıs ayında 48,4 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, Haziran’da 47,9’a gerileyerek üst üste üç ay eşik değeri olan 50 seviyesinin altında gerçekleşti. Bu durum, Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarında hafif bir bozulmaya işaret ederken bahis konusu bozulmanın sene başından bu yana en belirgin düzeyde gözlemlendiği belirtildi. Haziran ayında öne çıkan diğer gelişmeler; üretim ve yeni siparişler yavaşlaması, istihdamın son 20 ayın en hızlı düşüşünün gözlemlenmesi oldu. Öte yandan enflasyon oranlarındaki düşüşün devam etmesiyle beraber firmaların satış fiyatları enflasyonu son dört buçuk yılın en düşük seviyesine getirdi. Bu durum raporda, ilgili ayın olumlu gelişmesi olarak yerini aldı.

Türkiye İmalat PMI

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI

İSO Türkiye İmalat PMI, imalat sanayinin kaydettiği performansı sergilemek amacıyla tasarlanmış bileşik bir performans göstergesidir. 50 değerinin üzerinde ölçülen tüm rakamlar sektörde iyileşmeye işaret etmektedir.

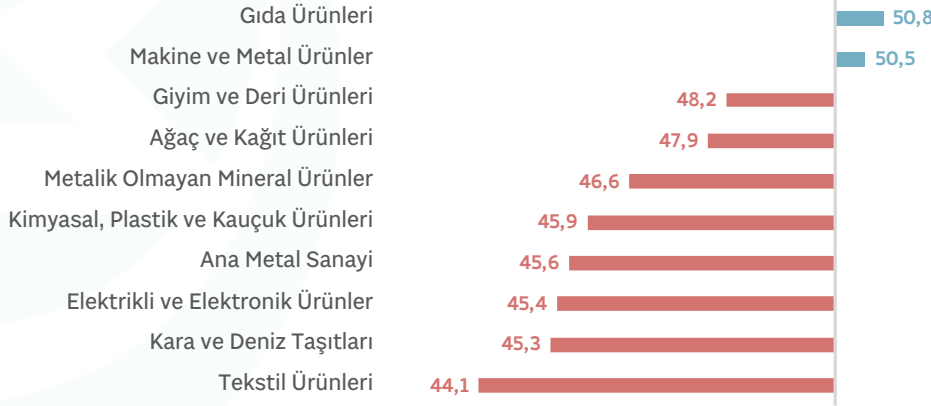
”

“Haziran Ayında Bazı Sektörlerde Satış Fiyatları Geriledi”

İSO Türkiye Sektörel PMI raporu, haziran ayında zayıf talebin imalat sektörünün büyük bir bölümünde üretim ve yeni siparişler üzerinde etkili olmaya devam ettiğini ortaya koydu. Çoğu sektörde zorlu faaliyet koşulları sürerken üretim ve yeni siparişlerde yavaşlama gözlemlendi. İstihdam ise çoğu faaliyet grubunda azalırken yalnızca makine ve metal ürünlerinde arttı.

Haziran ayında öne çıkan pozitif gelişme ise girdi maliyetleri enflasyonun genele yayılarak azalma kaydetmesi oldu. Öte yandan takip edilen 10 sektör içerisinde yeni siparişleri artırabilenlerin sayısı bir önceki ay üç iken haziran ayında ikiye düştü. Sadece makine ve metal ürünlerinde yeni siparişler üst üste iki ay artarken gıda ürünleri ise daralma tarafından ılımlı büyüme tarafına doğru geçiş yaptı.

Türkiye Sektörel PMI Anketi, Haziran 2024

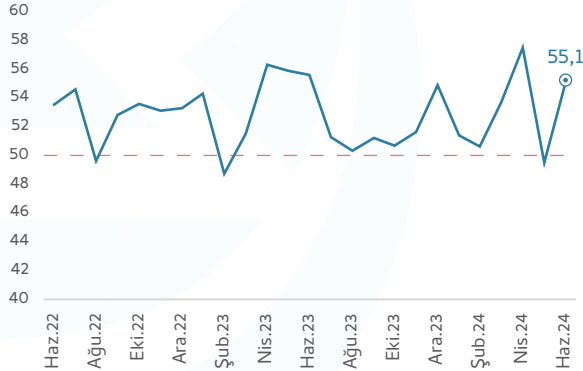

“Haziran ayında satış fiyatlarında düşüş gerçekleştiren sektörler; Makine ve metal ürünleri, giyim ve deri ürünleri ile kimyasal, plastik ve kauçuk sektörleri oldu.”

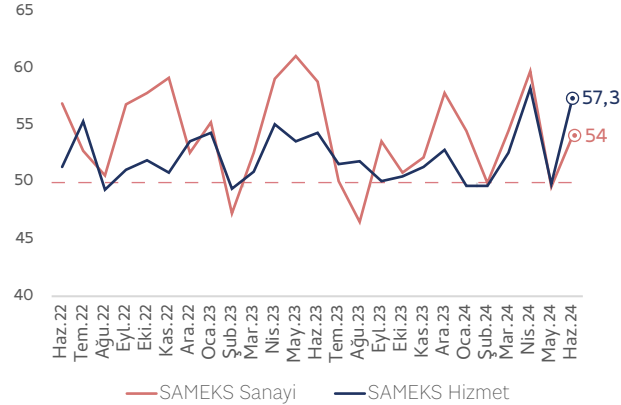
“SAMEKS, Referans Değerin Üzerinde”

Haziran ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi, bir önceki aya göre 7,4 puan ivme kazanarak 55,1 değerine yükseldi. Böylelikle endeks yeniden 50 referans değerinin üzerinde seyretti. Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi ise önceki aya göre 8,2 puan artış göstererek 57,3 seviyesine yükseldi. Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi önceki aya göre 8,7 puan hız kazanarak 54 seviyesinde gerçekleşti.

SAMEKS Bileşik Endeksi

SAMEKS Sanayi ve Hizmet Endeksleri

“ SAMEKS verilerinden hareketle hem imalat sanayinin hem de hizmetler sektörünün yönü önceden görülebilir. ”

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr